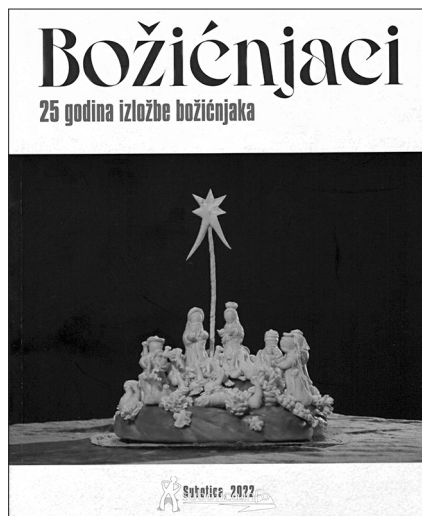

biljnost i hitnost suočavanja nadležnih tijela i institucija u objema državama kako bi Hrvati u Srbiji opstali.

Jelena Dulić Bako

Božićnjaci: 25 godina izložbe božićnjaka, ur. Jelena Piuković, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica, 2022., 88 str.

U nakladi Katoličkog društva „Ivan Antunović“ iz Subotice objavljena je publikacija *Božićnjaci: 25 godina izložbe božićnjaka* autorice Jelene Piuković, a u povodu jubilarne 25. izložbe *božićnjaka*. Tu su prigodni tekstovi i fotografije o izložbama koje su priređene u razdoblju od 1997. do 2021. godine. Autorica je i pročelnica Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ spomenutog Društva, a recenziju potpisuje diplomirana etnologinja Bojana Poljaković Popović, tehnička urednica je Ivana Piuković. Publikacija je otisnuta u 300 primjeraka, ima 88 stranica u formatu 20 x 26 cm.

Sadržaj je podijeljen u nekoliko cjelina, što je u uvodu navela i sama urednica.

U predgovoru naslovljenom „Božićnjak“ (str. 5) mons. Stjepan Beretić približava nam pojam *božićnjaka* objašnjavajući što taj obredni kruh znači za zajednicu koja ga baštini, moguće izvore nastanka božićnjaka kao odgovor na potrebu prikaza Božića kroz jaslice, u uvjetima života na udaljenim salašima. Od počasnog mjesta na blagdanskome obiteljskom stolu do nastanka radionica za djecu i odrasle te izložbe koje su prigodom štampanja ovog izdanja proslavljali obljetnicu, *božićnjak* je prevalio dug put te autor navodi: „S bunjevačkim Hrvatom se tako raduju njegovi ukućani i sva stvorenja. Sve poznaje živoga Boga. /.../ Sve je plod rada ljudskih ruku. Sve se raduje Božiću.“

Slijedi tekst „Svečani kolač božićnjak“ (str. 6-7) u kojem autorica Bojana Poljaković Popović opisuje proces i važnost izrade *božićnjaka*. Pojašnjava potrebu da se ovakvo kulturno dobro bunjevačkih Hrvata Bunjevaca pretoči u godišnju izložbu i radionice, u svrhu animiranja žena kako bi prenijele svoja znanja ili naučile tehniku izrade božićnog kolača mlađe generacije, te kako je tijekom godina to preraslo u svojevršno umijeće koje se graniči s umjetnošću. „No u suvremenom kontekstu ove inovacije i kreativni potencijali autorica upućuju na neminovnost promjena kojima je izložena svaka živuća tradicija, ili koja se obnavlja, ali istodobno i na želju da se ona nastavi njegovati i u budućnosti.“, zaključuje autorica (str. 7).

Tekst Alojzija Stantića „Božićnjak“ (str. 8-9) prenesen je iz katoličkog mjesečnika *Zvonik* (iz 1998.) i zanimljiv je zbog opisa izrade božićnjaka na salašu u nekadašnje vrijeme.

Središnji dio kataloga čine fotografije s izložbi božićnjaka priređivanih tijekom godina, raspoređenih kronološkim redoslijedom, prikazujući razdoblje od 1997. do 2021. godine (str. 11-78). Prikazane su 24 izložbe, a svaka od izložbi predstavljena je s osnovnim podacima o datumu i mjestu održavanja izložbe, popisom sudionika te s podacima o tome tko je otvorio izložbu, tko je nastupio u programu kao i nekoliko fotografija najistaknutijih *božićnjaka* s izložbe. Opsežan foto materijal u katalogu prikupljen je od Nade Sudarević, Zvonimira Sudarevića, Zorana i Adrijane Vukmanov Šimokov. Promatrajući sudionike na izložbi, može se uočiti kako je skoro uvijek bilo deset i više autora te da je nekad bilo i više od četrdeset sudionika kao i to da su osim žena, u izradu kruha i sudjelovanje na izložbi vremenom uključeni i odjeli škola koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

U posljednjem dijelu publikacije nekoliko je tekstova iz kojih saznajemo gdje se sve nalaze *božićnjaci* i kolika je važnost ustrajnog održavanja izložbe i radionice izrade ovog božićnog *kolača* (str. 83-86). Autori ovih tekstova su vlč. dr. Ivica Ivanković Radak „Božićnjak kod predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović“ (str. 84), vlč. Marijan Vukov „Božićnjak u Rimu“ (str. 85), Alojzije Stantić „Izlet božićnjaka u svijet“ (str. 86) i isječak iz tjednika *Hrvatska riječ* „Izložba božićnjaka u Etnografskom muzeju u Zagrebu“ (str. 83).

Iz ovih tekstova vidimo da je ovaj obredni kruh bio dio izložbe „Slike od slame i božićnjaci bačkih Hrvata Bunjevaca“ priređene u Etnografskom muzeju u Zagrebu 2014. godine te da je božić-

njak osvanuo kao dar u predsjedničkom kabinetu Republike Hrvatske 2016. godine, a iste godine *božićnjak* Marije Vukov bio je prikazan na 41. izložbi „100 jaslica“ u Rimu. U tekstu preuzetom iz *Zvonika* Alojzije Stantić piše kako je *božićnjak* odnesen i u Muzej kruha u njemačkom gradu Ulmu te bio dijelom Svjetske izložbe kruha i peciva.

Ova monografija, osim što predstavlja povijest izložbe *božićnjaka*, ujedno pokazuje i primjer dobre prakse ustrajnosti zajednice bačkih Hrvata Bunjevaca, okupljenih oko jaslica od tijesta, u nastojanju da baštine svoju nematerijalnu kulturnu baštinu tradicijske prehrane, kroz radionice izrade kruha i izložbu božićnjaka, slaveći Boga i radujući se novom životu.

Senka Davčik